

PWYLLGOR TROSOLWG A CHRAFFU CORFFORAETHOL - DYDD MERCHER, 2 MAWRTH 2022

COFNODION CYFARFOD Y PWYLLGOR TROSOLWG A CHRAFFU CORFFORAETHOL A GYNHALIWYD YN SIAMBR Y CYNGOR, SWYDDFEYDD DINESIG, STRYD YR ANGEL, PENYBONT AR OGWR CF31 4WB DYDD MERCHER, 2 MAWRTH 2022, AM 09:30

Presennol

Y Cyngorydd – Cadeirydd

JPD Blundell

A Williams

AJ Williams

Ymddiheuriadau am Absenoldeb

NA Burnett, HJ David, DG Howells a/ac KL Rowlands

Swyddogion:

Lucy Beard
Meryl Lawrence

Swyddog Craffu
Uwch Swyddog Gwasanaethau Democraidd - Craffu

Gwahoddedigion:

Cyngorydd Stuart Baldwin
Debra Beeke
Cyngorydd Jane Gebbie

Rheolwr Grŵp – Adnoddau Dynol a Datblygu Trefniadaethol
Dirprwy Arweinydd ac Aelod Cabinet - Gwasanaethau
Cymdeithasol a Chymorth Cynnar

Lindsay Harvey
Carys Lord
Claire Marchant

Cyfarwyddwr Corfforaethol – Addysg a Chymorth i Deuluoedd
Prif Swyddog - Cyllid, Perfformiad a Newid

Janine Nightingale
Cyngorydd Dhanisha Patel
Mark Shephard
Cyngorydd Charles Smith
Kelly Watson

Cyfarwyddwr Corfforaethol - Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles
Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cymunedau
Aelod Cabinet - Lles a Chenedlaethau Dyfodol
Prif Weithredwr
Aelod Cabinet - Addysg ac Adfywio
Prif Swyddog – Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a
Rheoleiddio

Cyngorydd Hywel Williams

Aelod Cabinet Adnoddau

65. PENODI CADEIRYDD AR GYFER Y CYFARFOD

Dywedodd yr Uwch Swyddog Gwasanaethau Democraidd - Craffu nad oedd y Cadeirydd yn gallu bod yn bresennol yn y cyfarfod, felly'n unol â Chyfansoddiad y Cyngor gofynnodd i'r Pwyllgor enwebu Cadeirydd ar gyfer y cyfarfod.

PENDERFYNWYD: Enwebu'r Cyngorydd Blundell yn Gadeirydd ar gyfer y cyfarfod.

66. DATGAN BUDDIANT

Dim

67. CYMERADWYO COFNODION

PENDERFYNWYD: Cymeradwyo bod Cofnodion cyfarfodydd y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Corfforaethol, dyddiedig 19 Ionawr ac 1 Chwefror 2022 yn gywir.

68. MONITRO CYLLIDEB 2021-22 - RHAGOLYGN REFENIW CHWARTER 3

Cyflwynodd y Prif Swyddog - Cyllid, Perfformiad a Newid yr adroddiad a oedd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor am sefyllfa ariannol refeniw'r Cyngor ar ddiwedd 31 Rhagfyr 2021. Tynnodd sylw'r Pwyllgor at y ffaith nad oedd yr adroddiad yn adlewyrchu effaith bosibl gostyngiad mewn incwm o'r dreth gyngor, gan fod pobl wedi dioddef caledi ariannol a bod mesurau wedi'u rhoi ar waith i gefnogi'r rhai a oedd wedi wynebu anhawster wrth dalu eu treth gyngor. Fodd bynnag, roedd y gyfradd gasglu yn dal yn debygol o fod yn is nag arfer, a byddai hyn yn parhau i gael ei fonitro wrth i'r flwyddyn fynd rhagddi. Ynghyd â'r effaith ar y dreth gyngor, dywedodd y gallai diwedd y cynllun ffyrlo a'r posibilrwydd o gyfyngiadau newydd mewn ymateb i amrywiolyn Omicron Covid olygu bod lefel uwch yn gymwys i dderbyn cymorth ar gyfer y dreth gyngor, ond byddai hyn yn parhau i gael ei fonitro gan y Cyngor a Llywodraeth Cymru. Gorffennodd drwy gyfeirio at yr argymhelliad a nodwyd yn adran 9 yr adroddiad.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Prif Swyddog - Cyllid, Perfformiad a Newid am ei chyflwyniad, ac ar ôl hynny gofynnodd Aelodau'r Pwyllgor y cwestiynau canlynol:

Dywedodd Aelod fod yr adroddiad wedi cael ei lunio cyn Cabinet mis Ionawr, hyd at ddiwedd chwarter 3, a'i bod yn ymddangos yn hwyr iddo gael ei ystyried gan y Pwyllgor Craffu yn y cyfarfod hwn. Gofynnodd i'r Awdurdod ystyried yn y dyfodol a allai'r Pwyllgor gael gweld yr adroddiad yn gynharach, fel bo modd i'r Cabinet ystyried argymhellion o hyn allan.

Dywedodd Aelod y byddai wedi bod yn well pe baent yn edrych ar Chwarter 4, yn hytrach nag edrych yn ôl ar Chwarter 3. Credai y gallai craffu fod yn fwy dylanwadol a chefnogol i'r Cabinet pe bai modd i'r Pwyllgor gynnig safbwyntiau a sylwadau pan fyddai'r adroddiad yn cael ei gyflwyno gerbron y Cabinet.

Cynigiodd Aelod y gellid amseru adroddiadau gyda'r Cabinet fel bo modd craffu arnynt cyn penderfyniadau, er mwyn gwneud argymhellion ynghylch adroddiadau ar berfformiad a chyllid.

Dywedodd y Prif Weithredwr ei fod yn deall y syniad o gael yr wybodaeth ddiweddaraf mewn egwyddor, ond ei bod hi'n ddigon posib mai logisteg ac ymarferoldeb oedd wrth wraidd hyn.

Cytunodd y Prif Swyddog - Cyllid, Perfformiad a Newid fod hyn yn rhywbeth y gallent ei ystyried yn y dyfodol, gan ystyried pryd yr oeddent yn adrodd wrth y Pwyllgor am y sefyllfa ariannol.

Cyfeiriodd Aelod at baragraff 4.1.4 yr adroddiad ynghylch cludiant rhwng y cartref a'r ysgol, a'r pwysau ychwanegol ar y gyllideb o gymharu â'r flwyddyn gynt, ac na ellid cynnal hynny. Gofynnodd am y cysylltiad â dalgylchoedd ysgol a beth oedd sefyllfa'r cyngor o ran cynllunio ac adolygu dalgylchoedd ysgol yn y tymor hir, a'r llinell amser ar gyfer hynny.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Addysg a Chymorth i Deuluoedd fod gwaith eisoes wedi'i gyflawni gan y Gyfarwyddiaeth ar hyn, a'i bod yn broblem yr oedd pob awdurdod lleol yn ymgiprys â hi. Dywedodd eu bod wedi edrych ar amrywiaeth o dulliau er mwyn lleihau costau, fel olrhain cerbydau'n effeithiol i sicrhau bod y llwybrau byrraf yn cael eu defnyddio, yn ogystal â gweithio gyda rhieni i weld a allent gefnogi llwybrau cludiant mwy unigol er mwyn mynd â'u plant i'r ysgol. Eglurodd mai'r pwysau mwyaf a gafwyd yn ddiweddar oedd y pwysau ariannol ar ddarparwyr cludiant, a thros yr ychydig flynyddoedd nesaf, byddent yn gweld cynnydd yng nghostau darparu gyrwyr a chludiant o fewn yr ardaloedd trafniadaeth hynny. O ran y dalgylchoedd, dywedodd fod angen

iddynt feddwl yn strategol gan y byddai cyflwyno un newid yn effeithio ar ardal arall. Eglurodd fod y mater yn gymhleth, ac fel unrhyw newid mewn polisi, ni fyddai modd cyflwyno newid ar unwaith i'r polisi cludiant rhwng y cartref a'r ysgol.

Dywedodd yr Aelod Cabinet Addysg ac Adfywio ei bod yn broblem hirdymor a oedd y tu hwnt i bwerau Awdurdod Addysg Cyngor unigol, ond y byddai'r adolygiad hirddisgwyliedig o gludiant rhwng y cartref a'r ysgol gan Lywodraeth Cymru o gymorth yn hyn o beth. Dywedodd na fyddai adolygu dalgylchoedd ynddo'i hun yn ddigon i ddatrys problemau cludiant rhwng y cartref a'r ysgol.

Gofynnodd Aelod, ac ystyried y pwysau ar gyllidebau yn y maes polisi penodol hwnnw, a oedd y ddarpariaeth hael sydd ganddynt ym Mhen-y-bont ar Ogwr yn gynaliadwy wrth symud ymlaen.

Eglurodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Addysg a Chymorth i Deuluoedd mai un o'r pethau yr oedd y polisi'n ei wneud oedd amddiffyn brodyr a chwiorydd a dysgwyr mewn gwahanol gyfnodau addysg. Wrth i ddysgwyr symud o gyfnod i gyfnod, byddant yn naturiol yn llai cymwys i dderbyn trafndiaeth o'r cartref i'r ysgol am ddim. Eglurodd y byddai'r ymarfer graddedig yn lleihau'r effaith ar gyllidebau trafndiaeth o'r cartref i'r ysgol yn y tymor hir. Cytunodd fod gan Ben-y-bont ar Ogwr bolisi hael, ond byddai llai o ddisgyblion yn gymwys o dan y polisi hwnnw wrth gyfyngu'n raddol arno. Dywedodd mai'r broblem fwyaf oedd y pwysau chwyddiant yr oeddent yn eu wynebu wrth fynd i'r farchnad. Eglurodd mai'r hyn yr oeddent yn awyddus i'w wneud oedd gweld pa ganllawiau a fyddai'n cael eu cyhoeddi gan Lywodraeth Cymru, wedyn mater i'r Cabinet fyddai penderfynu a ddylid newid y polisi ai peidio.

Mynegodd Aelod fod angen iddynt edrych ar ddalgylchoedd wrth adeiladu ysgolion newydd, neu byddai hynny'n achosi problemau. O beidio edrych ar hynny na gwranddo ar Aelodau lleol a oedd yn adnabod eu wardiau, dywedodd na fyddai'r broses yn symud ymlaen. Rhoddodd enghraifft lle'r oedd y Cyngor yn talu am fysis yng Nghoety i blant nad oedd ganddynt balmant addas i allu cerdded i'r ysgol, er y gallent weld yr ysgol o'u cartref, a bod yn rhaid parhau i dalu am y bysus tra'r oedd y palmant heb ei osod. Roedd angen gwneud cynnydd ar yr agweddau hyn cyn gynted ag a oedd yn bosibl.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Addysg a Chymorth i Deuluoedd mai un o'r heriau wrth newid dalgylchoedd oedd y gallai datrys rhai problemau arwain at broblemau eraill. Dywedodd nad oeddent eisiau trefnu bysus ychwanegol pe bai modd osgoi hynny. Lle'r oedd bws eisoes yn cael ei ddefnyddio gan ddisgyblion ar lwybr arall, yn amlwg byddent yn manteisio ar hynny ac yn sicrhau eu bod yn cael mynediad. Ni fyddai hynny'n golygu bod angen bws ychwanegol, ond yn hytrach yn golygu defnyddio'r ased neilltuol hwnnw ar gyfer y llwybr dan sylw. Cytunodd i gyfarfod â'r Aelod i roi'r newyddion diweddaraf.

Dywedodd yr Aelod Cabinet dros Addysg ac Adfywio y dylent fod yn hynod ofalus gyda dalgylchoedd gan fod unrhyw newid yn creu sgil-effeithiau. Dywedodd y dylai'r holl Gynghorwyr gadw golwg agos ar y Cynllun Datblygu Lleol (CDLI) newydd, ac edrych ar y modd yr oedd hynny'n mynd i effeithio ar deithiau i'r ysgol.

Cyfeiriodd Aelod at dwf y gyllideb ym mharagraff 4.1.6, a'r ffaith y gallai fod yn annigonol i fodloni'r galw cynyddol o ran niferoedd digartref, a gofynnodd a oedd unrhyw ragolygon ynghylch beth fyddai'r swm digonol, neu a oedd hynny'n anhysbys, gan nad oeddent yn gwybod faint o bobl oedd yn mynd i'w cyflwyno eu hunain yn digartref.

Esboniodd yr Aelod Cabinet dros Genedlaethau'r Dyfodol a Llesiant nad oeddent yn gwybod, ond bod y niferoedd wedi sefydlogi ar tua 300. Dywedodd eu bod yn gweld

cynnydd mewn teuluoedd a rhai teuluoedd un rhiant gydag un neu ddau o blant, ond bod yna gymysgedd a'i bod yn amhosib rhagweld beth fyddai'r galw.

Cyfeiriodd yr Aelod at y cronfeydd wrth gefn gwerth £3m a oedd wedi'u clustnodi ym mharagraff 4.1.8, a gofynnodd sut roedd cronfeydd wrth gefn y Cyngor yn cymharu â chronfeydd awdurdodau lleol eraill.

Eglurodd y Prif Swyddog - Cyllid, Perfformiad a Newid nad oedd yn gallu cymharu ag awdurdodau lleol eraill ar y pryd, gan nad oeddem wedi cyrraedd diwedd y flwyddyn. Fodd bynnag, yn ystod y pandemig roedd cronfeydd wrth gefn yr holl awdurdodau lleol wedi cynyddu, ac roedd peth o'r cynnydd hwnnw'n deillio o arian a gyflwynwyd yn hwyr gan Lywodraeth Cymru. Nid oedd yn tybio bod eu cronfeydd wrth gefn yn arbennig o uchel, o gymharu ag awdurdodau lleol eraill, oherwydd tybiai fod cronfeydd wrth gefn pob un ohonynt wedi cynyddu, ond roedd yr holl gronfeydd wedi'u clustnodi ar gyfer darnau penodol o waith.

Gofynnodd Aelod am gadarnhad ynghylch a oedd yr ychwanegiad o £3m at y gronfa gyfalaf heb ei dyrannu i'w defnyddio yn erbyn pwysau a ragwelwyd ar gyfalaf wedi'i gynnwys yn y cyfanswm o £9m yn y gronfa gyfalaf heb ei dyrannu.

Cadarnhaodd y Prif Swyddog - Cyllid, Perfformiad a Newid fod y swm wedi'i gynnwys yn y gronfa honno ac nad oedd wedi'i dyrannu.

Cyfeiriodd Aelod at bwynt 4.1.10 a gofynnodd pa gyllidebau oedd yn gyfnewidiol o fewn y Cyfarwyddiaethau, yn enwedig o ran eu rheolaeth gyllidebol.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant fod Gwasanaethau Plant yn gyllideb gyfnewidiol, gan ei bod yn seiliedig ar y galw a'u bod weithiau'n gorfod trefnu lleoliadau preswyl unigol, a allai fod yn gostus iawn gan effeithio ar y gyllideb, ac yn anodd i'w rhagweld yn nhermau'r gyllideb. Dywedodd hefyd fod y gyllideb Gofal Cymdeithasol i Oedolion hefyd wedi datblygu'n fwyfwy anodd i'w rhagweld ar ôl Covid, gan fod yr angen wedi cynyddu.

Dywedodd y Prif Weithredwr fod y gyllideb digartrefedd yn arbennig o gyfnewidiol a bod llawer o ansicrwydd yn ei chylch, a bod effaith lai amlwg ar rannau o'r gyllideb cymorth. Ar draws y Cyngor yn gyffredinol roedd cyllidebau ynni yn eithriadol o gyfnewidiol, ac roedd ansicrwydd mawr yn eu cylch, felly wrth symud ymlaen byddai'n anodd rhagweld yn union beth fyddai hynny'n costio dros y flwyddyn.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cymunedau fod tendrau a gyflwynir am waith sy'n cael ei gyflawni ar draws y Gyfarwyddiaeth, o waith Priffyrdd a Thrafnidiaeth hyd at brosiectau cyfalaf, yn llawer uwch na'r disgwyl.

Cyfeiriodd y Prif Weithredwr at heriau'n gysylltiedig â'r gweithlu, ac wrth geisio llenwi rolau angenrheidiol penodol er mwyn i'r Cyngor gyflawni ei gyfrifoldebau statudol, gallent weld cynnydd mewn costau asiantaeth dros amser a'r angen i gomisiynu pobl a gwasanaethau er mwyn sicrhau bod y gwasanaethau hynny'n cael eu darparu.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Addysg a Chymorth i Deuluoedd fod pwysau ar gyfalaf yn gysylltiedig â'r Rhaglen Moderneiddio Ysgolion, bod elfennau cyfnewidiol tebyg i'r gwasanaethau seiliedig ar alw y cyfeiriwyd atynt mewn Gofal Cymdeithasol uchod, problemau recriwtio, lleoliadau y tu allan i'r sir a chludiant rhwng y cartref a'r ysgol.

Holodd Aelod sut y gallent estyn allan ar draws y Fwrdeistref er mwyn esbonio'n well beth oedd y pwysau ar y gyllideb, beth oedd cost darparu gwasanaethau a'r hyn a oedd

yn cael ei wneud. Gofynnodd a ellid adolygu eu dull o gyfathrebu â'r fwrdeistref sirol er mwyn rhoi'r newyddion diweddaraf am yr hyn yr oedd eu harian yn cael ei wario arno.

Cytunodd y Prif Weithredwr fod angen ymgysylltu'n well a chyfathrebu fel bod gan bobl ddealltwriaeth well o'r hyn y mae'r Cyngor yn ei wneud a rhai o'r heriau o'i flaen. Roeddent yn ystyried ceisio cynhyrchu ffeithlun a allai gael ei gynnwys ar filiau'r dreth gyngor yn y dyfodol, er nad oedd hyn wedi'i gwblhau eto. Fel arall gellid darparu'r ffeithlun ar-lein er mwyn rhoi esboniad llawer cliriach o'r gwariant. Yr her oedd na fyddai pob aelod o'r cyhoedd yn cytuno mai dyma'r ffordd gywir o wario'r arian, yn dibynnu pa wasanaethau yr oeddent yn eu defnyddio eu hunain, ond roedd yn cydnabod bod angen mynd i'r afael â hyn.

Cytunodd yr Aelod Cabinet dros Addysg ac Adfywio y byddai'n ddefnyddiol cynnwys siartiau i ddangos sut roedd cyllideb y Cyngor yn cael ei gwario, gan wahaniaethu hefyd rhwng gwariant referniw a chyfalaf, er mwyn ceisio dangos yr holl gyllideb yn glir.

Cyfeiriodd Aelod at bwynt 4.1.15 lle nodwyd bod y Cyngor wedi gwneud penderfyniadau rhagweithiol yn ystod blwyddyn 2020-2021 yn gysylltiedig â chronfa adfer Covid-19, a gofynnodd a oedd unrhyw waith wedi'i wneud i fesur llwyddiant y mesurau hynny a gymerwyd yn y flwyddyn ariannol neilltuol honno.

Eglurodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cymunedau ei bod yn bwysig nodi eu bod wedi ymdrechu'n wirioneddol i glustogi eu cymunedau busnes ac i annog ymwelwyr i ymweld â chanol trefi. Bu'r pandemig yn gyfnod caled, felly roedd ganddynt becynnau cymorth llawn a chynhwysfawr a oedd yn mynd gam ymhellach, er mwyn rhoi cymaint o amddiffyniad ag y gallent. Esboniodd ei bod hi'n eithriadol o anodd mesur effeithiolrwydd y mesurau hynny, gan ein bod mewn pandemig byd-eang, ac ni fyddai'r pecynnau cymorth a roddwyd ar waith eu hunain yn atal busnesau rhag mynd i'r wal neu roi'r gorau i fasnachu o reidrwydd, gan fod Llywodraeth Cymru wedi darparu nifer sylweddol o grantiau busnes, a chymorth ar gyfer ardrethi busnes. Dywedodd nad oedd amheuaeth bod eu pecynnau wedi bod o gymorth ond ei bod yn anodd edrych a fyddai'r mesurau yr oeddent wedi'u rhoi ar waith wedi bod yn llwyddiannus ac yn effeithiol ar eu pen eu hunain heb benderfyniadau Llywodraeth Cymru ac, i ryw raddau, penderfyniadau'r Llywodraeth ganolog hefyd.

Dywedodd y Prif Weithredwr eu bod wedi bod mewn amgylchiadau eithriadol, gyda chyfnodau clo a rheolau COVID, a olygai ei bod hi'n anodd canfod a oedd pob un o'u mesurau unigol wedi cael effaith benodol a mesuradwy. Roeddent wedi bod eisiau dangos eu cefnogaeth yn gyflym iawn ac mewn ffordd amlwg i fusnesau lleol yng nghanol trefi, a gwnaethant hynny drwy ee, roi egwyl rhent a pharcio am ddim. Yr her o hyn allan oedd nad oedd yr holl agweddau hynny'n gynaliadwy ar sail hirdymor. Roedd felly angen gweithio gyda rhanddeiliaid eraill, gan gynnwys y masnachwyr, clybiau chwaraeon a phobl eraill er mwyn ystyried methodoleg adfer mwy cynaliadwy i'r dyfodol a fyddai, er enghraifft, yn denu mwy o ymwelwyr i ganol trefi.

Cyfeiriodd Aelod at baragraff 4.1.15 a nodai fod y balans yn cael ei gario i 2021-22 i gefnogi'r parcio am ddim, incwm rhent, a hepgor ffioedd chwaraeon am weddill tymor 2021, a gofynnodd a ddylai nodi gweddill tymor 2022.

Cadarnhaodd y Prif Weithredwr ei fod yn cyfeirio at weddill y flwyddyn ariannol hon.

Cyfeiriodd Aelod at baragraff 4.1.17 a gofynnodd a oedd Panel Cinio Ysgol am Ddim LIC wedi cyfarfod ac wedi adolygu'r hawliad am gost prydau ysgol am ddim ers i'r adroddiad hwn gael ei ysgrifennu ac, os felly, beth fu'r canlyniad.

Dyweddod y Prif Swyddog - Cyllid, Perfformiad a Newid fod y Cyngor, ers i'r adroddiad gael ei ysgrifennu, wedi derbyn peth o'r cyllid a oedd yn ddyledus yn gysylltiedig â'r eitem honno.

Cyfeiriodd Aelod at baragraff 4.1.22 a nodai nad oedd TGCh yn gallu adennill costau sefydlog argraffyddion a llungopiwyd, a gofynnodd a oedd hynny o ganlyniad i drefniadau cytundebol.

Esboniodd y Prif Swyddog - Cyllid, Perfformiad a Newid mai mater yn gysylltiedig â thaliadau mewnol ydoedd, gan y byddai'r adran fel arfer yn talu'r costau a'u dychwelyd i'r adran TGCh er mwyn i'r adran honno allu talu'r contract. Y broblem oedd nad oedd yr adrannau'n argraffu nac yn defnyddio'r cyfleusterau hynny. Roedd hynny felly'n golygu bod cyllideb yn cael ei throsglwyddo rhwng y cyfrifon gwasanaeth a TGCh am y flwyddyn.

Gofynnodd Aelod am gadarnhad ynghylch y sefyllfa gyfredol, o ran bod cyfarwyddwyr yn nodi defnydd penodol ar gyfer unrhyw danwariant, sut roeddent yn bwriadu lliniaru unrhyw orwariant, ac a oedd Cyfarwyddwyr wedi nodi dibenion penodol er mwyn defnyddio'r cronfeydd wrth gefn hynny a oedd wedi'u clustnodi.

Eglurodd y Prif Weithredwr mai'r hyn yr oeddent wedi gofyn i Gyfarwyddwyr ei wneud oedd pennu diben penodol ar gyfer unrhyw gronfeydd wrth gefn refeniw posibl a oedd wedi'u clustnodi. Yn ogystal â hynny, roedd cyfle i symud rhywfaint o'r tanwariant i'r rhaglen gyfalaf. Canlyniad hyn oedd amrywiaeth o geisiadau cyfalaf, ond dim digon o arian i gyllido pob un ohonynt, ac roedd hyn yn broses barhaus.

Ychwanegodd y Prif Swyddog - Cyllid, Perfformiad a Newid fod yr amser arwain yn hir ar gyfer cyflwyno ceisiadau cyfalaf, gan fod angen i'r rhaglenni fod wedi'u cynllunio'n dda, ac roedd angen bod yn sicr y gellid eu cyflawni ac yn sicr ynghylch yr amserlen i'w cyflawni. Ychwanegodd mai ffactor newydd yr oedd angen ei ystyried oedd costau cynyddol yn gysylltiedig â llawer o'r gwariant cyfalaf.

Cyfeiriodd Aelod at y gostyngiad o £100k yn COM19 yng nghyllideb y flwyddyn flaenorol mewn perthynas â'r Cynllun Trwyddedu ar gyfer gwaith ffordd. Roedd hyn wedi'i gynnwys yn y gyllideb ers peth amser ac yn disgwyl penderfyniad gan Lywodraeth Cymru, a gofynnodd pe na bai Llywodraeth Cymru yn penderfynu bwrw ymlaen â'r Cynllun Trwyddedu, a fyddai hynny'n creu pwysau ar rannau eraill o'r gyllideb Priffyrdd.

Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cymunedau fod hyn ar gyfer y cynllun trwyddedu gwaith ffordd yr oeddent wedi bod yn ceisio'i gyflwyno. Roedd hyn yn cael ei ddefnyddio'n rheolaidd yn Lloegr lle'r oedd trwyddedau'n cael eu rhoi i gontractwyr wrth iddynt fynd i weithio ar stryd, a oedd yn cynnwys yr holl amodau, fel nad oedd yn rhaid arolygu'r gwaith yn barhaus. Byddai hyn yn golygu bod modd arbed arian gan na fyddai'n rhaid i staff fynd allan i wirio'r cynlluniau. Pe na bai unrhyw awydd cyflwyno cynllun trwyddedu, dywedodd y byddai angen iddynt siarad â'u cydweithwyr yn Llywodraeth Cymru ac ystyried tynnu'r cais yn ôl a defnyddio ffordd arall i arbed arian.

Cyfeiriodd Aelod at ran o'r adroddiad a nodai eu bod yn colli incwm oherwydd nifer y plant o fewn y fwrdeistref a oedd yn mynd i ysgolion anghenion arbennig, ac onid oedd yn well i'r plant ag anghenion arbennig fynd i'r ysgol yn eu hardal yn lle llenwi llefydd â phlant o'r tu allan i'r ardal. Esboniodd fod yr adroddiad yn awgrymu bod pris ar y plant, ac nid oedd yn hoffi'r geiriad.

Cytunodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Addysg a Chymorth i Deuluoedd eu bod yn awyddus i ddarparu'r gofal a'r cymorth gorau bosibl i ddysgwyr yn y fwrdeistref sirol, ac roedd heriau'n codi pan nad oedd ganddynt lefydd yn eu hysgolion eu hunain i'w

darparu'n effeithiol i awdurdodau lleol eraill, a oedd yn creu cost, ond byddent yn ymdrechu i esbonio hyn yn gliriach yn yr adroddiad nesaf.

Gofynnodd Aelod am gadarnhad ynghylch ffigurau cyllido cyfalaf o gyllideb y Cyngor cyfan, beth oedd yr arbedion o ran cost ar sail y gwariant ychwanegol hwnnw, a sut y byddai'r penderfyniadau hynny'n cael eu gwneud.

Eglurodd y Prif Swyddog - Cyllid, Perfformiad a Newid mai'r sail resymegol ar gyfer hyn oedd eu bod yn ad-dalu peth o'u dyled benthyciadau, fel na fyddai'n rhaid iddynt dalu'r ffioedd yn gysylltiedig â'r dyledion yn y blynyddoedd nesaf. Dywedodd nad oedd ganddi wybodaeth wrth law ynghylch yr arbediad refeniw, ond gallai ddarparu'r wybodaeth honno i Aelodau'r Pwyllgor.

Eglurodd yr Aelod mai'r wybodaeth yr oedd yn gofyn amdani oedd y gwahaniaeth yng ngwariant y prosiect cyfalaf hwnnw gwerth miliwn o bunnoedd, a'r arbediad refeniw, a'r broses benderfynu.

Eglurodd y Prif Swyddog - Cyllid, Perfformiad a Newid fod hyn yn cynnwys y gyllideb refeniw, yr arian yr oeddent wedi'i neilltuo i gyllido eu gwariant cyfalaf a'u dyled, felly roedd ganddynt danwariant y flwyddyn honno ac roeddent yn gallu gwneud taliad ychwanegol gwirfoddol i'w darpariaeth isafswm refeniw, gan leihau eu dyled hirdymor yn sgil hynny. Eglurodd fod hyn yn rhan o'u tanwariant yr oeddent yn ei ddefnyddio i leihau rhai o'u costau'n gysylltiedig â dyledion yn y dyfodol.

Cyfeiriodd Aelod at dabl chwech a'r cronfeydd wedi'u clustnodi, a holodd ymhle'r oedd y cronfeydd heb eu dyrannu, er mwyn iddynt allu gweld y darlun cyfan.

Dywedodd y Prif Swyddog - Cyllid, Perfformiad a Newid nad oedd hyn ond yn cynnwys y cronfeydd wedi'u clustnodi, ac y gallent ystyried cynnwys y tabl a'r ffordd yr oedd yn cael ei gyflwyno yn yr adroddiadau nesaf.

Cyfeiriodd Aelod at y broses Trosglwyddo Asedau Cymunedol yn COM 1, a'r naratif y byddai gwaith cynnal manau gwyrdd safonol hefyd yn ddibynnol ar lefel y cyllid. Gallai hyn olygu bod llai o ardaloedd glaswellt wedi torri pe na bai timau pêl droed yn cyflwyno ceisiadau drwy'r broses trosglwyddo asedau, a holodd ai dyma oedd y dull cywir, oherwydd dylent fod yn gosod y safonau, a'r gyllideb i fodloni'r safonau hynny.

Eglurodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cymunedau eu bod wedi sicrhau'r arbediad drwy TAC, ac nad oedd yn meddwl y byddai'n cyrraedd sefyllfa lle byddent yn edrych ar ardaloedd eraill, fel cynnal a chadw tir agored. Dywedodd fod adolygiad sylfaenol wedi cael ei gynnal, ac mai un o'r pethau yr oeddent am eu gwneud oedd ystyried Ardaloedd Torri a Pheidio Torri er mwyn ystyried gwella amrywiaeth a chyfrannu at eu Hagenda Carbon Sero Net ar gyfer 2030. Yn rhan o hynny, meddyliai y byddai ganddynt naratif mwy pendant ynghylch sut i gynnal eu manau agored yn y dyfodol, ond sicrhodd yr Aelod nad oeddent wedi gostwng unrhyw safonau o ran torri gwair, a bod COM1 wedi'i gyflawni'n llwyr drwy'r broses Trosglwyddo Asedau Cymunedol.

Cytunodd yr Aelod fod angen adolygu'r trefniadau ar gyfer torri llystyfiant mewn ardaloedd, ac y byddai'n golygu newid diwylliant, gan beidio defnyddio un dull o gynnal a chadw ardaloedd, ond roedd modd gwneud hynny.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cymunedau mai dyna oedd y bwriad, a byddai'n croesawu sylwadau ar hynny pan fyddent wedi paratoi cynnig.

Awgrymodd y Cadeirydd y gallai fod yn destun i'w gynnig i'r dyfodol ar y Flaenraglen Waith Craffu.

Dyweddod y Cadeirydd nad oedd gan Aelodau'r Pwyllgor unrhyw gwestiynau pellach i'r Gwahoddedigion a oedd yn cyflwyno'r adroddiad. Diolchodd i'r Gwahoddedigion am fod yn bresennol, a dweud y câi unrhyw wahoddedigion nad oedd angen iddynt fod yn bresennol ar gyfer yr adroddiad nesaf adael y cyfarfod.

PENDERFYNWYD: Ar ôl ystyried cynnwys yr adroddiad a'r atebion a roddwyd i'r cwestiynau, gwnaeth y Pwyllgor yr argymhellion a ganlyn:

1. Argymhellodd y Pwyllgor y dylid cyflwyno adroddiadau Cyllid a Pherfformiad yn gynharach gerbron y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Corfforaethol er mwyn sicrhau bod adroddiadau chwarterol/chwe-misol ar wybodaeth gyfredol yn cael eu monitro'n amserol, bod dyddiadau cyfarfod y Pwyllgor yn cael eu hamserlennu'n unol â hynny, a bod ystyriaeth yn cael ei rhoi i gyflwyno'r adroddiadau hyn gerbron y Pwyllgor cyn y Cabinet, fel bo modd cyfeirio sylwadau Craffu i sylw'r Cabinet i'w hystyried ochr yn ochr â'r adroddiadau.
2. O ran y Pwysau ar y Gyllideb Cludiant rhwng y Cartref a'r Ysgol a chanlyniadau anfwriadol cynllunio i ddatblygu o dan y Cynllun Datblygu Lleol, gofynnodd y Pwyllgor am linell amser o'r gwaith sydd wedi'i wneud i gynllunio dalgylchoedd ysgol, sut mae hynny'n digwydd, beth yw'r llinell amser, ac ystyriaeth i gynnwys hynny'n destun craffu posibl yn nrafft nesaf y Flaenraglen Waith Flynyddol.
3. Argymhellodd y Pwyllgor y dylid gofyn i'r Cyngor ysgrifennu at Lywodraeth Cymru i ofyn am eglurder ynghylch yr adroddiad disgwylidig ar Gludiant rhwng y Cartref a'r Ysgol, gan gynnwys pellteroedd cerdded statudol y gellir eu disgwyl gan LIC, ac ystyried y pryderon a fynegwyd mewn gohebiaeth i'r Aelodau gan etholwyr, rhieni a theidiau a neiniau.
4. O ran yr anhawster wrth ystyried a fyddai'r gyllideb yn ddigonol ar gyfer Digartrefedd, oherwydd yr ansicrwydd ynghylch nifer y bobl a fyddai'n eu cyflwyno eu hunain yn ddigartref yn ystod y flwyddyn ariannol, gofynnodd y Pwyllgor am frasmcan yn seiliedig ar alw'r flwyddyn gynt, oherwydd pryder a fyddai digon o gyllid ar gael i ymdrin â'r mater pwysig hwn.
5. Gofynnodd y Pwyllgor am gael cynnwys cronfeydd heb eu dyrannu yn yr wybodaeth yn Nhabl 6 yn yr adroddiadau nesaf.
6. Argymhellodd y Pwyllgor y dylid adolygu'r dull o gyfathrebu â phreswylwyr y Fwrdeistref Sirol, a datblygu ffeithlun clir i roi esboniad gwell o'r pwysau i drethdalwyr y Cyngor, gan gynnwys gwahaniaethu rhwng gwariant cyfalaf a referniw, maint y gyllideb, a'r gofynion yn y dyfodol o ran y dreth Gyngor.
7. Ym mharagraff 4.1.15 yr adroddiad dylid cywiro'r hepgoriad ffioedd chwaraeon o weddill tymor 2020-21 i 2021-22.
8. O ran y gostyngiad a oedd yn weddill i gyllideb y flwyddyn gynt, COM19 - Adolygiad Gwaith Stryd (£100k) ar dudalen 21 yr adroddiad, argymhellodd y Pwyllgor y dylai'r Cyngor ysgrifennu at Lywodraeth Cymru i gadarnhau a oes awydd am y Cynllun Trwyddedu, a allai greu arbedion effeithlonrwydd i Gymru gyfan, ac os nad oes unrhyw awydd, argymhellir y dylid tynnu'r arbediad effeithlonrwydd o Gyllideb y Gyfarwyddiaeth Cymunedau.
9. O ran cymorth i ddysgwyr ADY ar dudalen 23 yr adroddiad, gofynnodd y Pwyllgor i'r Cyfarwyddwr Corfforaethol - Addysg a Chymorth i Deuluoedd adolygu a diwygio'r naratif ynghylch cyllid yn yr adroddiad nesaf i roi adlewyrchiad mwy cadarnhaol o'r

ddarpariaeth orau i ddysgwyr yn y Fwrdeistref Sirol, yn hytrach na'r prinder llefydd sydd ar gael i Awdurdodau Lleol eraill.

10. Gofynnodd y Pwyllgor i'r Prif Swyddog - Cyllid, Perfformiad a Newid rannu'r wybodaeth y gofynnwyd amdani yn ystod y cyfarfod er mwyn deall y sail resymegol dros arbedion rhagamcanol cost benthyca cyfalaf ar gyfer y Cyngor cyfan, a sut y cyfrifwyd y ffigur hwnnw. (Gweler paragraff 4.3.5 ar dudalen 31 yr adroddiad.)
11. Gofynnodd y Pwyllgor am i adroddiad ar y pwnc Torri Glaswellt yn y Dyfodol gael ei ychwanegu at y FWP ar gyfer Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Pwnc 3 ar gyfer 2022-23, gan gynnwys ystyried torri gwair yn y dyfodol, ardaloedd torri gwair a dim torri gwair, bioamrywiaeth, ac ati a'r goblygiadau. am newid diwylliant.

69. LLESIANT CYFLOGEION

Cyflwynodd y Prif Swyddog Gwasanaethau Cyfreithiol a Rheoleiddiol, AD a Pholisi Corfforaethol yr adroddiad a gofynnodd i'r Swyddog Iechyd a Llesiant newydd ei chyflwyno ei hun a rhai o'r cynlluniau yr oedd wedi'u cyflwyno.

Cyflwynodd y Swyddog Iechyd a Llesiant hi ei hun i'r Pwyllgor gan ddweud ei bod wedi ymuno â'r Awdurdod yn dilyn argymhellion i sicrhau mwy o gydlyniant ar draws yr Awdurdod o ran iechyd a llesiant. Roedd llawer o arfer da yn bodoli, ond roedd angen cael rhywun i arwain a hyrwyddo'r adnoddau a oedd gan y Cyngor i gefnogi'r staff. Rhoddodd drosolwg o'i chefnidir ym maes iechyd galwedigaethol a'i phrofiad hyd yma. Roedd hi wedi dechrau ymgysylltu â ffordd yr Awdurdod o weithio, ac wedi cyflwyno ambell newid i rai o'r gweithdrefnau i gefnogi rheolwyr gydag absenoldeb salwch. Roedd hi wedi cymryd rhan mewn cymorthfeydd Adnoddau Dynol ar reoli absenoldeb, ac wedi ystyried cyflwyno mwy o ganllawiau ar gyfer yr asesiad risg straen. Dywedodd ei bod ar hyn o bryd yn gweithio gyda Hamdden Halo i edrych ar ap Halo at Home fel astudiaeth beilot i'r Grŵp Iechyd a Llesiant a oedd newydd ei ffurfio. Esboniodd eu bod hefyd yn ceisio edrych sut y gallent ddatblygu'r fewnwyd i goladu'r holl adnoddau iechyd a llesiant mewn un man, a darparu gwybodaeth am lesiant i hyrwyddo llesiant wrth recriwtio, oherwydd nid cyflog yn unig a oedd o ddiddordeb i bobl wrth chwilio am swydd, ond y gwasanaethau sy'n eich cefnogi yn y gwaith. Roedd hi hefyd wedi bod yn gweithio gyda'r Rhaglen Cymorth i Gyflogeion, a ddarperir gan Gofal yn Gyntaf. Roedd y Rhaglen yn cynnwys llawer o ddata meintiol, ond dim llawer o ddata ansoddol, ac roedd angen rhagor o wybodaeth. Yn olaf, dywedodd ei bod yn mynd i gysylltu â chyflogeion nad oeddent yn gweithio yn y swyddfa i roi cymorth a gwybodaeth/cyngor llesiant. Gorffennodd drwy ddweud eu bod wedi creu cynllun gweithredu yr oeddent yn gweithio drwyddo. Byddai modd cyflawni rhai o'r camau'n gyflym, ond byddai'n cymryd mwy o amser i gyflawni camau eraill.

Cyfeiriodd Aelod at waith monitro absenoldeb salwch dros y flwyddyn, gan ddweud bod absenoldeb nad yw'n gysylltiedig â'r gwaith oherwydd straen wedi bod yn uwch yn y Gyfarwyddiaeth Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant ac mewn Ysgolion, a holodd pam nad oedd absenoldeb nad yw'n gysylltiedig â'r gwaith yn debyg ar draws yr holl Gyfarwyddiaethau. Cyfeiriodd hefyd at adroddiad a oedd newydd ei gyhoeddi ar Dyfodol Teilwng i Gymru a map ffordd at wythnos waith fyrrach, a dywedodd eu bod yn chwilio am sefydliadau i gynnal peilot, a meddyliodd efallai fod hyn yn rhywbeth y gallai'r Cyngor ddechrau ei ystyried ar gyfer y dyfodol.

Dywedodd y Rheolwr Grŵp, Adnoddau Dynol a Datblygu Trefniadol fod yr adroddiadau ar absenoldeb yn gysylltiedig â straen wedi'u darparu ar ôl adroddiad blaenorol i'r Pwyllgor a edrychai ar absenoldeb ar draws y Cyngor ac, yn sgil argymhelliad uniongyrchol gan y Pwyllgor hwn, roeddent wedi dechrau cofnodi'r wybodaeth yn wahanol gan edrych yn ôl at ddechrau'r flwyddyn ariannol. Roedd hi'n hyderus bod yr

wybodaeth yn cael ei mewnbynnu'n gywir, a dywedodd fod ganddynt fecanweithiau i wirio hynny, ond byddai angen iddi roi gwybodaeth bellach y tu allan i'r Pwyllgor pan fyddai ganddi'r graffiau o'i blaen. O ran yr wythnos waith, byddai'n golygu na fyddai pobl yn colli cyflog, a fyddai'n destun cryn drafodaeth yng nghyfarfod nesaf y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, ond nid oedd yr adroddiad ond wedi cael ei ryddhau'n ddiweddar, felly byddai rhagor o wybodaeth yn siŵr o ddilyn.

Dywedodd yr Aelod Cabinet dros Wasanaethau Cymdeithasol a Chymorth Cynnar y byddai wythnos waith pedwar diwrnod yn rhoi cyfle iddynt ddatblygu gweithlu penodol ymhellach, ond mai'r sgwrs yr oedd angen ei chynnal oedd sut i wneud hynny heb ostwng cyflog unrhyw un.

Cyfeiriodd Aelod at yr arolwg staff, pan na ddywedodd ond 14% yr hoffent fod yn rhan o'r Grŵp Rhwydwaith Staff, a gofynnodd sut yr oeddent yn mynd i ymdrin â'r diffyg ymgysylltiad. Gofynnodd hefyd faint o bobl oedd yn cymryd rhan yn y rhaglen dysgu a datblygu a'r gweithdai yn yr adroddiad.

Dywedodd y Rheolwr Grŵp, Adnoddau Dynol a Datblygu Trefniadol eu bod yn parhau i wneud popeth o fewn eu gallu i sicrhau bod staff yn teimlo eu bod yn gallu ymgysylltu â'r Awdurdod ac ymateb drwy ystod o ffyrdd drwy drefniadau rheoli lleol, arolygon staff a chydweithwyr o'r undebau llafur. Esboniodd fod yr adroddiad ar adborth yr arolwg staff yn cael ei ystyried gan Grŵp Penaethiaid Gwasanaeth ac roedd Cynllun Gweithredu wedi cael ei greu. Roedd yr 14% yn cynrychioli nifer fawr o gyflogeion ac ystyried nifer yr ymatebion a gafwyd, ond dywedodd ei bod hi'n bwysig iddynt fwrw ymlaen â hyn. Yn nhermau niferoedd presenoldeb dysgu a datblygu, gallent ddarparu'r wybodaeth, ond nid oedd yr wybodaeth honno wrth law.

Gofynnodd Aelod am gadarnhad ynghylch y defnydd o Gofal yn Gyntaf, gan fod yr wybodaeth yn y tabl cyntaf yn dangos y defnydd rhwng mis Ebrill 2021 a mis Rhagfyr 2021, ac yn awgrymu bod y defnydd yn uwch yn chwarter un nag yn chwarter dau a thri. Roedd yr ail dabl, fodd bynnag, yn awgrymu bod y cleientiaid newydd wedi cynyddu yn chwarter tri, felly tybed pam bod y defnydd yn ymddangos yn is er bod y cleientiaid newydd fesul cyfarwyddiaeth yn ymddangos yn uwch yn chwarter tri.

Dywedodd y Rheolwr Grŵp, Adnoddau Dynol a Datblygu Trefniadol eu bod yn rhoi dau ddarlun gwahanol - roedd y tabl cyntaf yn dangos nifer y sesiynau a natur y cysylltiad, a allai fod ar gyfer yr un unigolyn, tra'r oedd yr ail dabl yn dangos faint o bobl newydd oedd wedi cyrchu'r gwasanaeth hwnnw dros y cyfnod adrodd.

Dywedodd y Cadeirydd nad oedd gan Aelodau'r Pwyllgor unrhyw gwestiynau pellach i'r Gwahoddedigion a oedd yn cyflwyno'r adroddiad. Diolchodd i'r Gwahoddedigion am fod yn bresennol, a dweud y caent adael y cyfarfod.

PENDERFYNWYD: Ar ôl ystyried cynnwys yr adroddiad a'r atebion a roddwyd i'r cwestiynau, gwnaeth y Pwyllgor yr argymhellion a ganlyn:

12. Roedd y Pwyllgor yn croesawu'r datblygiadau cadarnhaol a gafwyd o fis Awst 2021 ar ôl penodi'r Swyddog Iechyd a Llesiant newydd, a'r dull newydd a oedd yn cynnwys sgyrsiau blwch offer, ac ymgysylltu â staff yng ngwahanol rannau o reng flaen y Cyngor.
13. O ran yr adroddiad ar wythnos waith pedwar diwrnod gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol, argymhellodd y Pwyllgor y dylai'r Awdurdod ystyried cymryd rhan mewn prosiect pilot yn y dyfodol.

PWYLLGOR TROSOLWIG A CHRAFFU CORFFORAETHOL - DYDD MERCHER, 2 MAWRTH 2022

14. Gofynnodd y Pwyllgor a ellid rhannu gwybodaeth am nifer y bobl a oedd yn cymryd rhan ym mhob Gweithdy a Chwrs, yn lle'r canrannau a oedd wedi'u cynnwys yn yr adroddiad.

70. **EITEMAU BRYD**

Dim

Daeth y cyfarfod i ben am 11:38